

מאמר לא היו יו"ט כו' – ה'תשד"מ

מאת
כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן
מליובאוויטש

בלתי מוגה

יוצא לאור לש"פ ואתחנן, י"ג מנחם-אב, ה'תשפ"ד

יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וארבע לבריאה

שנת השבעים וחמש לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו
כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

הת' יהודה לייב שיחי
לרגל הכנסו לעול המצוות
כ"ד תמוז, ה'תשפ"ד

ולזכות אָחיו ואחיותיו שיחיו

נדפס על ידי ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' דוד וזוגתו מרת שרה חנה שיחיו מונדשיין

ולזכות זקניהם

הרה"ת הרב ר' שלום דובער וזוגתו מרת שיינא שיחיו חייקין

(ב) שואל אם ימשיך לימודו בישיבת ת"א או בישיבת ירושלים ת"ו, הנה יתיעץ בזה עם הרה"ח ווי"ח אי"א נוי"נ וכו' מוהר"ר שלמה חיים שי קסלמן, וכחוראתו בזה יעשה.

אתענין לדעת איזה קביעות עתים יש לו בתורת החסידות ומה למד עד עתה בזה.

בברכת הצלחה בלימודי הנגלה והנסתר

מנחם שניאורסאהן

ב

ב"ה. כג' אייר תשט"ו

ברוקלין

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מפי אמור בו כותב שמכמה סיבות לא התחתן עד עתה, ואחת הסיבות שהנוער בסביבתו מצבו ביהדות אינו כדבעי אף שנשתפר המצב בזה בשנים האחרונות. וכדאי הי' שיבקר למשך איזה זמן ב... אשר כפי הנשמע ישנו שם נוער אדוקי וחרדי, והרי כבר נודע מרז"ל יש שזיווגו הולך אצלו ויש שהולך הוא אצל זיווגו, והשי"ת יזכהו ויצליחו שיבקש את העיקר היינו נערה יראת אלקים ולא ישם לב כלל להטפל דטפל ויזמין לו את זיווגו המתאים לפניו בגשמיות וברוחניות גם יחד בקרוב.

בברכה

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

שואל אם ימשיך לימודו בישיבת ת"א או בישיבת ירושלים ת"ו: ראה בזה גם אגרת כ"ק אדמו"ר מהור"צ נ"ע אליו מיום י"ג אייר תש"ט; ושם (נדפסה בתשורה הנ"ל): "במענה על כתבו מה' לחד"ז, העיקר הוא הלימוד בהתמדה והנהגה בדרכי החסידות, ובדבר שאלתו איפוא ללמוד אם בישיבת תו"א* או בתו"ת** יצ"ו, הנה במקום שמוכשר לו ביותר שם ילמוד ויצליח בגשמיות וברוחניות".

ב

מח"ל יש שזיווגו הולך אצלו ויש שהולך הוא אצל זיווגו: ב"ר פס"ח, ג"ד.

(* = תורת אמת (ירושלים).

(** = בתומכי תמימים (תל אביב).

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ ואתחנן, י"ג מנחם-אב הבעל"ט, הננו מוציאים לאור (בהוצאה חדשה ומתוקנת) מאמר ד"ה לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב כו', שנאמר בהתוועדות אור ליום ב' פ' עקב, ט"ו באב, ה'תשד"מ (לפני ארבעים שנה) — הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ד' מנ"א, ה'תשפ"ד

שנת השבעים וחמש לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2024 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5784 • 2024

Printed in the United States of America

נדפס בדפוס

CH Print & Ship

478 Albany Ave. Brooklyn N.Y. 11203

(718) 771-5000

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחי

שהם כבר חיים (וכמו בנשמה שהיא נצחית, שנקראת חיים בשעה שהיא מחי' את הגוף), ניתוסף בזה הענין דמחי' חיים כו', שעיי"ז נעשה ענין החיים באופן דגדול ומהולל כו'.

וכן תהי' לנו ע"י ההוספה בלימוד התורה בפשטות, ועאכו"כ כשלימוד התורה הוא הן בפשט הן ברמז הן בדרוש והן בסוד, בנשמתא דאורייתא ונשמתא דנשמתא דאורייתא (כלשון הזהר בהעלותך⁷³), ועד שבאים לקיום היעוד שנאמר בנבואת הגאולה כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים⁷⁴, בכיאת מלכא משיחא, שיגאל את כל ישראל, באופן שאתם תלוקטו לאחד אחד בית ישראל⁷⁵, ונלך כולנו ביחד לארץ הקודש, ושם לירושלים, קרית מלך רב⁷⁶, ולהר הבית, כמ"ש (בקשר עם הפסוק כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים) לכו ונעלה אל הר הוי"ז⁷⁴. ועיי"ז נפעל בכל העולם כולו לקרוא כולם בשם ה' לעבדו שכס אחד⁷⁷, במהרה בימינו ממש, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

(73) קנב, א.	(76) תהלים מח, ג.
(74) ישעי' ב, ג.	(77) צפני' ג, ט. וראה רמב"ם הל' מלכים ספ"א.
(75) שם כז, יב.	

הוספה

בי"ה, י"א טבת, ה'תשי"א
ברוקלין

האברך ווי"ח אי"א נוי"נ וכי'
מר בן ציון ישראל מאיר שיי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"ה כסלו

(א) המודיע שמציעים לפניו ענינים של שידוכים ושואל עצתי אם יתענין בזה. הנה לפי דעתי יתענין בהצעות, אבל במתינות.

מצילום האגרת. נכתבה על נייר המכתבים של המל"ח. נדפסה בתשורה (פרידמאן, תשס"ב).
האברך .. מר בן ציון ישראל מאיר: שיינבערגער.

תוכן המאמר

מעלת היו"ט דחמשה עשר באב שבו קיימא סיהרא באשלמותא לגבי פסח וסוכות שגם בהם קיימא סיהרא באשלמותא — כיון שהעלי' היא בעילוי שלא בערך, לפי ערך הירידה שהיא שלא בערך לגבי הירידות שלפני פסח וסוכות.

הקשר לקביעות דט"ו באב ביום שני בשבוע, ששירו של יום הוא גדול הוי' ומהולל מאד בעיר אלקינו, ע"ש שחילק מעשיו, שהבדיל רקיע בין עליונים ותחתונים, ונתעלה וישב במרום כו' — בהקדים הפי' במ"ש גדול הוי' ומהולל מאד, פי' הא', שע"י עיר אלקינו מתגלה שגדול הוי', ופי' הב', שע"י עיר אלקינו נמשך גדלות בהוי', כי לולי זאת הרי זה כמו מלכא בלא מטרוניתא, שלא אוהו גדול ולא אוהו מהולל. וענין זה קשור עם הירידה שע"י הרקיע שמבדיל בין מים עליונים למים תחתונים, שירדו ממדרגתם, שלכן בוכין אנן בעינן למהוי קדם מלכא, ודוקא עיי"ז נעשית עלי' הכי גדולה, שמתבטאת בענין הבכי' של שמחה.

העלי' דט"ו באב לאחרי ירידת החורבן והגלות היא כיתרון האור מן החושך וכיתרון החכמה מן הסכלות. וזהו שמכאן ואילך דמוסיף יוסיף, דמוסיף לילות על הימים לעסוק בתורה, יוסיף חיים על חייו — גם בנוגע להקב"ה (שהרי מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל), שנעשה אצלו ענין החיים באופן דגדול ומהולל.

הארז"ל⁵⁹ שמי שאינו בוכה בעשי"ת אין נשמתו שלימה, וביחד עם זה הרי ידוע⁶⁰ שהתשובה דעשי"ת היא תשובה עילאה שמתוך שמחה דוקא⁶¹, כי, הבכ"י בעשי"ת היא לאחרי הבכ"י בחודש אלול, שעז"נ⁶² ובכתה את אבי' ואת אמה [שנקראים אבי' ואמה מצד המעמד ומצב שלפני ענין השבי' כו'] ירח ימים, שקאי בפשטות על הענין דסור מרע, ולאח"ז באים בעשי"ת לתשובה עילאה, ואעפ"כ יש גם אז ענין הבכ"י, ובפרט ביוהכ"פ⁶³ שאז הוא ענין הבכ"י ביותר, אלא שזוהי בכ"י מתוך שמחה גדולה ביותר, ובפרט לעת הנעילה, שאז ישראל ומלכא בלחודוהי⁶⁴ (שזהו אחד הפירושים בענין נעילה⁶⁵, שנועלים את כל השערים ונשארים רק ישראל וקוב"ה בלחודוהי).

(ה) **וזזהו** לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב כו', שזוהי כללות העלי' לאחרי החורבן והגלות, שנעשית דוקא ע"י מעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות, החל מירידת הנשמה מאיגרא רמה לבירא עמיקתא שהיא בבחי' גלות (כדאיתא בספר תניא קדישא⁶⁶), ולאח"ז גלות בתוך גלות כפי שנעשה בזמן הגלות כפשוטו, ובזה גופא בעקבתא דמשיחא, כאשר החושך יכסה ארץ וערפל לאומים⁶⁷, שע"ז נעשה יתרון האור מתוך החושך⁶⁸. וענין זה קשור עם יתרון החכמה מתוך הסכלות⁶⁸, שזהו שאמרו רז"ל⁶⁹ בנוגע לחמשה עשר באב מכאן ואילך דמוסיף יוסיף, ופרש"י דמוסיף לילות על הימים לעסוק בתורה, יוסיף חיים על חייו. ויש להוסיף בזה, שע"פ מ"ש⁷⁰ מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל, מובן, שגם הקב"ה מקיים את הענין דיוסיף חיים על חייו, שהרי נוסף לכך שהקב"ה מחי' את כל העולם כולו, ישנו גם הענין דחיי המלך ועד למלך עצמו (כידוע בענין החילוק שבין נדרים לשבועות⁷¹), ובזה גופא ישנו הענין דיוסיף חיים על חייו, וכמו מחי' חיים⁷², והיינו, שנוסף לכך

(59) פע"ח שער השופר פ"ה. וראה לקו"ש שם ע' 206. ס"ב"ג.
(60) ראה לקו"ש שבת שובה סו, ג. סז, ד.
(61) ישע"י ס, ב.
(62) לשון הכתוב — קהלת ב, יג. וראה ספר הערכים ח"ב ע' תקפ ואילך.
(63) סוף תענית.
(64) תהלים קמו, יט. וראה שמו"ר פ"ל, ט.
(65) ראה ספרי מטות ל, ג. וראה גם מאמרי אדמו"ר הזקן ענינים ח"ב ע' שעא.
(66) אה"ת בראשית ח"ג תקיט, סע"ב.
(67) ראה יומא עא, א.
(68) ראה לקו"ש שם ע' 208 הערה 41.
(69) ראה זהר ח"ג לב, א. ח"א רח, ב.
(70) ראה תניא אגה"ת ספ"ח וספ"א.
(71) ראה לקו"ש להארז"ל.
(72) ראה לקו"ש שם (לו, ג). וראה לקו"ש שם ע' 208 הערה 41.
(73) ראה זהר ח"ג לב, א. ח"א רח, ב.

בס"ד. אור ליום ב' פ' עקב, ט"ו באב, ה'תשד"מ

(הנחה בלתי מוגה)

לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכו'. וידוע הדיוק במאמרי רבותינו נשיאינו (בדיבור המתחיל זה או בפירוש מאמר חז"ל זה)¹, מהו הטעם שלא היו ימים טובים בישראל כחמשה עשר באב, דלכאורה הטעם בזה² לפי שזהו חמשה עשר בחודש שבו קיימא סיהרא באשלמותא³, ומכיון שישראל עתידין להתחדש כמותה⁴, לכן הרי זה יו"ט לישראל, אך עדיין צריך ביאור, שהרי ימים טובים לישראל כולל (עאכו"כ ובעיקר) את הראשון לרגלים⁵ (חג הפסח) שהוא בחמשה עשר בניסן, ועד"ז גם חג האסיף (חג הסוכות) שגם הוא בחמשה עשר בתשרי, שגם בהם קיימא סיהרא באשלמותא. ומבואר התירוץ בזה⁶, דהנה, כל עלי' קשורה ונעשית ע"י הקדמת הירידה⁷, והיינו, שכאשר ירוד ירדנו⁸, נעשה אח"כ אע"כ גם עלה⁹, ומזה מובן, שכאשר רואים ירידה גדולה ביותר, אזי העלי' שלאח"ז היא עלי' גדולה ביותר. ולכן, חמשה עשר בניסן, עם היותו לאחרי הירידה של גלות מצרים בעבודת פרך¹⁰ וכו', הרי נוסף לכך שבמצרים גופא בטלה עבודה מאבותינו כבר מר"ה¹¹ וכו', ועאכו"כ חמשה עשר בתשרי שאינו לאחרי ענין של ירידה בגלות [ואדרבה, שהרי בא בהמשך לימי רצון, החל מר"ה שבו נעשה הענין דתמליכוני עליכם¹², ועד"ז עשי"ת שעליהם נאמר¹³ דרשו הוי' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב, ביחיד אימת, אלו עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים¹⁴, שבהם פועל היחיד מה שבמשך כל השנה כולה צריכים לזה ציבור (כמבואר בכ"מ)], הרי הירידה דגלות מצרים היתה לפני מ"ת, ואינה דומה ירידת בני' בגלות לפני מ"ת לירידת הגלות כפי שהיא לאחרי

(1) משנה סוף תענית.
(2) אה"ת ואתחנן ע' ב'תקצו ואילך. ד"ה
(3) נחמו עת"ר (סה"מ עת"ר ע' שכא ואילך. ע' תלה ואילך).
(4) פ"ח סוף שער חג השבועות —
"דרוש על סוד ט"ו באב".
(5) ראה זח"א קנ, א. שמו"ר פט"ו, כו. ובכ"מ.
(6) נוסח קידוש לבנה — סנהדרין מב, א.
(7) ראה ר"ה ד, א.
(8) ראה לקו"ש שה"ש יא, ג. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ד ע' כה.
(9) מקץ מג, כ.
(10) ויגש מו, ד. וראה תו"א ר"פ שמות.
(11) שמות א, יג.
(12) ר"ה יא, רע"א.
(13) שם טז, א.
(14) ישע"י נה, ו.
(15) שם יח, א.

לעיל הרי זה הענין דגדול הוי' ומהולל מאד בעיר אלקינו, שע"ז שבנ"י בונים עיר אלקינו אזי נעשה גדול הוי' ומהולל מאד, והיינו, שלולי זאת הרי זה כמו מלכא בלא מטרוניתא שלא או איהו גדול ולא או איהו מהולל, ודוקא כשבא למטרוניתא, בעיר אלקינו, אזי נעשה גדול ומהולל כו'.

ד) אך עדיין צריך להבין מהו הקשר דגדול הוי' ומהולל מאד בעיר אלקינו לענינו של יום שני (שהוא שירו של יום), שבו הבדיל רקיע בין עליונים ותחתונים ונתעלה וישב במרום כו' (כנ"ל ס"ב). ובפרט ע"פ המבואר שביום שני לא נאמר כי טוב לפי שבו נברא הענין שהוא היפך הגן עדן⁵¹. אך הענין הוא, שזהו בדוגמת האמור בענין חמשה עשר באב, שגדלות העלי' היא לפי ערך גודל הירידה לבירא עמיקתא שממנה באים כו'.

וביאור הענין, דהנה קודם ההבדלה בין מים עליונים למים תחתונים היו מים עליונים ומים תחתונים מעורבים זה בזה, והיתה רוח אלקים מרחפת על פני המים⁵² העליונים והתחתונים בשוה, אך כאשר ויאמר אלקים יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים, ירדו מים תחתונים למטה, מאיגרא רמה לבירא עמיקתא⁵³, כמובן גודל הירידה מזה שנעשו במעמד ומצב שבוכין אנן בעינן למהוי קדם מלכא עילאה⁵⁴. ונוסף לזה ישנה גם הירידה שע"י בריאת היפך הענין דג"ע, שזה מורה על מעמד ומצב ירוד ביותר, שתמורת הענין דנפש כי תחטא תוהא⁵⁵, יש צורך ביראת העונש, לידע שנברא הענין דהיפך הג"ע, ורק ענין זה ישמור אותו כו'. אמנם, ירידה זו היא צורך עלי', שדוקא מהבירא עמיקתא באים לדרגא שהיא למעלה יותר מהאיגרא רמה שירד משם, שהרי זבון וזבין תגרי אקרי (בתמ"י)⁵⁶, אלא צ"ל ריוח, ועד לריוח שלא בערך, כיון שהירידה היתה שלא בערך.

ולהעיר שענין זה מתבטא גם בירידת מים תחתונים שבוכין אנן בעינן למהוי קדם מלכא עילאה, שמזה נעשית עלי' הכי גדולה שמתבטאת בענין בכ"י של שמחה, כמובא בכמה מאמרים⁵⁷ מ"ש בזהר⁵⁸ גבי ר"ע שכשהשיג סודות התורה שבשיר השירים זלגו עיניו דמעוה, שהם דמעוה של שמחה. ועפ"ז מתורץ גם בנוגע לעשיית, שאיתא בכתבי

(51) ב"ר פ"ד, ו. (52) בראשית א, ב. (53) ע"פ חגיגה ה, ב. (54) ראה תקו"ז ת"ה (יט, ב). תוס' הרא"ש (הדר זקנים) ר"פ בראשית. בחיי ויקרא ב, יג. (55) זח"ג יג, ריש ע"ב. טז, א. (56) ב"מ מ, ב. (57) לקו"ת תצא לו, ג. לו, ד. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ה ח"א ס"ע עט. ח"ב ס"ע תתסד. וראה לקו"ש ח"ט ע' 208 ואילך. (58) ראה מהנה"ע בוח"צ, ב. ט"ז או"ח סרפ"ח סק"ב בשם ז"ח.

מ"ת, שאז הם בנים שגלו מעל שולחן אביהם¹⁵, והיינו, שלאחרי שבמ"ת בטלה הגזירה כו'¹⁶, ונעשה אצל בני' הענין דואשא אתכם על כנפי נשרים וגו'¹⁷ ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש¹⁸, ובפרט בזמן שביהמ"ק הי' קיים, הרי מובן גודל הירידה שהיתה בחורבן ביהמ"ק, לאחרי שכבר היו במעמד ומצב של בנים בגלוי, וגלו מעל שולחן אביהם. ולכן, לפי ערך הירידה שלפני חמשה עשר באב (חורבן ביהמ"ק), שהיא שלא בערך לגבי הירידות שלפני חמשה עשר בניסן ועד"ז חמשה עשר בתשרי (ועד"ז שאר ימים טובים), נעשה גם הענין דקיימא סיהרא באשלמותא בעילוי שלא בערך, שלכן לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכו', כמבואר בארוכה במאמרים הנדפסים, וגם במאמר דאשתקד¹⁹.

ב) **ויש** להוסיף, שענין זה מודגש בקביעות דחמשה עשר באב בשנה זו ושלפני' שחל ביום השני בשבת, שהשיר של יום שהיו הלויים אומרים בביהמ"ק הוא גדול הוי' ומהולל מאד בעיר אלקינו הר קדשו²⁰, כדאיתא בגמרא (בר"ה²¹ ובסוף תמיד) בשני מה היו אומרים גדול הוי' ומהולל מאד, ע"ש שחילק מעשיו ומלך עליהן, ופירש רש"י (בר"ה) הבדיל רקיע בין עליונים ותחתונים, ונתעלה וישב במרום דוגמת שכנו בעירו והר קדשו, והיינו, שלאחרי ההבדלה בין מים עליונים למים תחתונים ע"י הרקיע, כמ"ש²² ויעש אלקים את הרקיע ויבדל בין המים אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע, אזי נתעלה למקום שבו נמצאים מים העליונים, שזהו בדוגמא ששוכן בעירו ובמקום מקדשו, שבזה מודגש ענין העלי' שנעשה דוקא ע"י הקדמת הירידה, כדלקמן.

ג) **והביאור** בזה, כמבואר בכמה מאמרים²³, ובפרט במאמר כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע שנאמר לפני מאה שנה בשנת תרמ"ד²⁴, שבענין גדול הוי' ומהולל מאד בעיר אלקינו, שעל זה אמרו רז"ל²⁵ אימתי הוא גדול כשהוא בעיר אלקינו, יש ב' פירושים. פירוש הראשון

(15) ראה ברכות ג, סע"א. (16) ראה שמו"ר פי"ב, ג. תנחומא וארא טו. (17) יתרו יט, ה. וראה פרש"י שם. פרש"י האזינו לב, יא. (18) יתרו שם, ו. (19) ד"ה לא היו י"ט לישראל כחמשה עשר באב תשמ"ג. (20) תהלים מח. (21) ראה אוה"ת תהלים (יהל אור) ע' קעט ואילך. ד"ה כמגדל דוד תר"ל, תר"ם (סה"מ תר"ל ע' כד ואילך. תר"ם ח"א ע' טו ואילך). (22) ד"ה כמגדל דוד דשבת נחמו (סה"מ תרמ"ד ע' רנא ואילך). (23) ראה זהר ח"ב רלה, א. ח"ג ה, א. זהר חדש תשא מדר, א. חוקת נא, ד.

והפשוט יותר הוא²⁶, שאימתי רואים גדלות הוי', כשנמצא בעיר אלקינו, כי מצד עצמו הוא למעלה מהבנה והשגה וכו', שהרי הענין דהוי', הי' הוה ויהי' כאחד²⁷, הוא נעלם מהנבראים, דלאו כל מוחא סביל דא, אפילו במוח ושכל, ועאכו"כ באופן של הבנה והשגה וראי'. אמנם כשנמשך בשם אלקים (עיר אלקינו), שזהו כפי שנמשך בספירת המלכות שרגלי' יורדות כו'²⁸ בעולמות ביי"ע, עד לעוה"ז התחתון שאין תחתון למטה הימנו, ובזה גופא כפי שנמשך בעיר אלקינו, עיר דייקא, שנעשית מריבוי בתים, שהם האותיות שנקראים בתים, כדאיתא בספר יצירה²⁹ שתי אבנים בונות שני בתים שלש אבנים בונות ששה בתים וכו' עד אין סוף, שזהו כפי ששם אלקים נמשך בכל הצירופים שלו, שהם ק"כ צירופים³⁰, שעיי"ז נעשית התהוות ריבוי הנבראים, כמ"ש מה רבו מעשיך הוי'³¹ ומה גדלו מעשיך הוי'³², הנה אז רואים הענין דגדול הוי', שהרי התהוות הנבראים היא משם הוי', ואילו שם אלקים הוא רק מגן ונרתק, כמ"ש³³ שמש ומגן הוי' אלקים, היינו, שהוי' ואלקים הם כמו חמה ונרתק החמה, שהנרתק מגן ומכסה ומעלים על תוקף החמה (שמש הוי'), אלא שדוקא עיי' הנרתק נעשית האפשרות לראות את החמה (שהרי הענין דמוציא חמה מנרתקה אינו יכול להיות לפי מעמד ומצב העולמות וסדר השתלשלות כפי שהוא עתה, קודם הזמן דלעתיד לבוא, שרק אז הקב"ה מוציא חמה מנרתקה כו'³⁴), ולכן דוקא עיי' עיר אלקינו רואים הענין דגדול הוי'. וכל זה הוא לפי פירוש הראשון.

אך ישנו גם פירוש הב' במ"ש גדול הוי' ומהולל מאד בעיר אלקינו, כמובא במאמרים שזהו ע"ד דאיתא בזהר³⁵ מלכא בלא מטרוניתא לאו איהו גדול ולא איהו מהולל, ואימתי נעשה מלכא גדול בפועל, הרי זה כשישנה המטרוניתא (עיר אלקינו) ושם בא מלכא, הנה דוקא אז נעשה גדול, ומזה מובן גם בנמשל [דאף שזהו רק מה שדברה תורה כלשון בני אדם³⁶, הרי זה צריך להיות משל שהוא בדומה לנמשל והנמשל דומה למשל³⁷], שהענין דעיר אלקינו פועל דבר חדש שלא בערך, היינו, שלא

(26) ראה תו"א וראו נו, ב ואילך.
 (27) זח"ג רנו, סע"ב (ברע"מ). תניא
 שעהיוה"א פ"ז (פב, א).
 (28) משלי ה, ה. וראה אוה"ת נ"ך עה"פ
 (ח"א ע' תקסד ואילך).
 (29) פ"ד מ"ב.
 (30) ראה עץ חיים שער טו (שער הזיווגים) פ"ו. שער מד (שער השמות) פ"ה.
 (31) תהלים קד, כד.
 (32) שם צב, ו.
 (33) תהלים פד, יב. וראה תניא שעהיוה"א פ"ד ואילך. ובכ"מ.
 (34) נדרים ח, ב.
 (35) ח"ג שבהערה 25.
 (36) ראה ברכות לא, ב. רמב"ם הל' (29) פ"ד מ"ב.
 (30) ראה עץ חיים שער טו (שער הזיווגים) פ"ו. שער מד (שער השמות) פ"ה.
 (37) תהלים קד, כד.
 (37) ראה גם לקו"ש חט"ז ע' 529.

רק נתגלה אלא נמשך גדלות בהוי', וע"ד הענין שמוסיפים כח בגבורה של מעלה³⁸, ויתירה מזה, שפועלים ענין של גדלות, כמארוז"ל³⁹ שאמר הקב"ה למשה הי' לך לעזרני, ואמר לו משה ועתה יגדל נא כח אדני⁴⁰, ועיי' התורה, עלי' נאמר⁴¹ זכרו תורת משה עבדי, נעשה כן אצל כל בני, שעיי' התורה ומצוותי ה"ה בונים עיר אלקינו, עיר שלימה שיש בה דירה וכו', שהו"ע דירה לו ית' בתחתונים⁴², ועיי"ז פועלים גדלות בשם הוי'. ובלשון הכתוב בפרשת השבוע⁴³: ועתה ישראל מה הוי' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה גו', ואמרו רז"ל⁴⁴ הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, היינו, שהקב"ה זקוק כביכול לעבודת ישראל, שלכן מבקש ושואל מהם ליראה אותו וכו'.

והענין בזה, דהנה, ענינו של שם הוי' שהוא מלשון הי' הוה ויהי' כאחד, הרי זה קשור גם עם ענין ההתהוות כו'. וגם ענינו של שם הוי' כפי שהוא בספירות⁴⁵, הרי זה כפי שקשור ובא בד' אותיות כו', ועד שאפילו הקוצו של יו"ד קשור גם הוא עם ענין האותיות כו'. ולכן צריך לפעול בו ענין של הגדלה כו'. וענין זה נעשה עיי' עבודת בני' בקיום המצוות (כולל גם לימוד התורה, שתלמוד תורה כנגד כולם⁴⁶), שהרי ישנו גם ענינו של שם הוי' כפי שקשור עם ענין המצוות שגם הם בדוגמת שם הוי', כמובא בכ"מ⁴⁷ שיש מצוות שתלויים באות יו"ד דשם הוי', ועד"ז באות ה"א ראשונה, אות וא"ו ואת ה"א אחרונה דשם הוי', וכאשר איש ישראל לומד תורה ומקיים מצוות הנה עז"נ⁴⁸ אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, וכתורת המגיד⁴⁹ שעיי"ז נמשך החיות העליונות בהם, היינו, שהאדם ממשיך בתומו"צ ענין שהוא בדוגמת החיים לגבי הגוף שנעשה חי מהחיים הנמשכים בו, ועד שאיתא בזהר⁵⁰ כפי' אשר יעשה אותם האדם, אתם כתיב, מעלה אני עליכם כאילו עשאוני, ומזה מובן שעיי"ז נעשה הענין דעשאוני כביכול לגבי שם הוי' שקשור עם ענין המצוות. ובלשון הכתוב האמור

(38) ראה איכ"ר פ"א, לג. וראה אוה"ת
 נ"ך ח"א ע' תרעט ואילך. סה"מ עזר"ת ע'
 קצה ואילך. תרע"ח ע' רסב ואילך.
 (39) פאה פ"א מ"א.
 (40) ראה תקו"ז בהקדמה (ב, א). ריש
 תיקון ב (יח, סע"א). וראה גם תניא אגה"ת
 ספ"ז.
 (41) מלאכי ג, כב.
 (42) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר
 ספ"ג. במדב"ר פ"ג, ו. תניא רפ"ו. ובכ"מ.
 (43) עקב י, יב.
 (44) ברכות לג, ב. פרש"י עה"פ. ועוד.
 (45) ראה סידור (עם דא"ח) ריו, ג [שטז,
 ד ואילך]. אוה"ת שמות ע' קה ואילך.
 (46) פאה פ"א מ"א.
 (47) ראה תקו"ז בהקדמה (ב, א). ריש
 תיקון ב (יח, סע"א). וראה גם תניא אגה"ת
 ספ"ז.
 (48) אחרי יח, ח. וראה אוה"ת תרומה ע'
 א'שעט. ועוד.
 (49) אור תורה סימן קי.
 (50) ח"ג קיג, א. וראה ויק"ר פל"ה, ז.